Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	27 Chwefror 2018
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Y Cyng. Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Pennaeth Cyllid
Awdur yr Adroddiad:	Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	**Adroddiad Ariannol (Ionawr 2017/18)**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi manylion cyllideb refeniw ac arbedion y Cyngor fel y cytunwyd arnynt ar gyfer 2017/18. Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi diweddariad cryno o'r Cynllun Cyfalaf yn ogystal â'r Cyfrif Refeniw Tai a'r Cynllun Cyfalaf Tai.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Pwrpas yr adroddiad yw rhoi'r newyddion diweddaraf am sefyllfa ariannol bresennol y Cyngor a chadarnhau'r cyllidebau gwasanaeth y cytunwyd arnynt ar gyfer 2017/18.

3. Beth yw'r argymhellion?

Argymhellir bod yr Aelodau yn nodi'r cyllidebau a bennwyd ar gyfer 2017/18 a'r cynnydd yn erbyn y strategaeth y cytunwyd arni.

4. Manylion yr Adroddiad

Mae'r adroddiad yn rhoi crynodeb o gyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2017/18 (**Atodiad 1**). Cyllideb refeniw net y Cyngor yw £189.252 miliwn (£185.062 miliwn yn 16/17). Rhagwelir tanwariant o £233,000 mewn perthynas â'r cyllidebau corfforaethol a gwasanaeth. Mae'r naratif o amgylch y risgiau a'r rhagdybiaethau presennol sy'n sail i'r asesiad hwn yn cael eu hamlinellu yn Adran 6.

Cytunwyd ar arbedion o £0.902 miliwn fel rhan o'r gyllideb. Mae'r arbedion effeithlonrwydd hyn yn ffurfio rhan o'r elfen 'busnes fel arfer' ar gyfer gwasanaethau ac felly tybir y bydd yr holl arbedion effeithlonrwydd yn cael eu gwneud. Bydd unrhyw eithriad yn cael ei adrodd wrth y Cabinet.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y Cyngor yn effeithiol a chyflawni'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i weithgarwch ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae naratifau gwasanaethau pwysig yn egluro amrywiant a risgiau i'w gweld yn y paragraffau isod.

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Cwsmeriaid, Cyfathrebu a Marchnata** yn gorwario £116,000 (adroddwyd £126,000 y mis diwethaf). Mae'r pwysau yn bennaf oherwydd costau staff wrth gefn uwch na'r disgwyl a chostau TG ychwanegol. Mae'r lleihad yn y

gorwariant o’i gymharu â’r mis diwethaf yn ymwneud â swyddi gwag a gwneud y gorau o gyllid grant.

Rhagwelir erbyn hyn y bydd **Gwella a Moderneiddio Busnes** yn tanwario £17,000 (adennill costau yn yr adroddiad diwethaf) oherwydd cynnydd yn yr arbedion yn sgil nifer o swyddi gwag ar draws y gwasanaeth. Mae’r gwasanaeth yn gobeithio dwyn y tanwariant hwn ymlaen i dalu costau cyflenwi aelod o staff sy’n mynd ar gyfnod mamolaeth yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Rhagwelir o hyd y bydd **Gwasanaethau Cymorth Cymunedol** yn adennill costau. Fodd bynnag fel y nodwyd mewn adroddiadau blaenorol mae hyn ar ôl dynodi cyllideb ychwanegol o £750,000 yn ystod proses gyllido 17/18, £633,000 o gyllid ychwanegol gan Lywodraeth Cymru, £500,000 o incwm ychwanegol un tro yn ymwneud ag incwm gohiriedig a defnyddio £1.1 miliwn o gronfeydd wrth gefn y gwasanaeth. Mae gorwariant o fewn y Gwasanaeth Iechyd Meddwl a’r Gwasanaethau Darparu Mewnol yn fwy na a ragwelwyd ac yn parhau i fod yn achosi pryder ar gyfer 18/19 ac wedi hynny. Mae’r pwysau hyn wedi eu hystyried fel rhan o broses gyllidebol 18/19 a chytunwyd ar y pwysau ariannu gan y Cyngor ar 30 Ionawr. Mae rhagor o waith ar y gweill i asesu goblygiadau ariannol y pwysau hyn ar y Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Addysg a Gwasanaeth Plant** yn gorwario £512,000 (adroddwyd am orwariant o £570,000 y mis diwethaf). Mae’r lleihad o gymharu â mis diwethaf yn ymwneud â lleihad mewn costau lleoliadau y tu allan i'r sir yn sgil lleoliad yn dod i ben yn gynt na'r disgwyl (£19,000), mae £7,000 pellach yn ymwneud â methu llenwi swyddi gwag yn gyflym ac, yn olaf, mae gwariant o £32,000 bellach yn cael ei ariannu gan grant. Mae Gwasanaethau Plant yn parhau i fod yn faes risg uchel oherwydd natur gyfnewidiol niferoedd achosion a phwysau chwyddiannol ar gostau lleoliadau. Gall pob lleoliad unigol fod yn arbennig o ddrud ac felly gall unrhyw gynnydd mewn niferoedd gael effaith fawr ar y gyllideb. Fodd bynnag, mae amcanestyniad yr alldro yn cynnwys yr holl leoliadau cyfredol y tu allan i’r sir a ragwelir i amserlenni realistig. Cyfanswm y gorwariant yn erbyn cyllideb sylfaenol Gwasanaethau Plant yw £1,166,000 ar hyn o bryd (£1,224,000 yn adroddiad mis diwethaf). Fodd bynnag caiff hyn ei osod yn rhannol yn erbyn defnydd a gynlluniwyd o Gronfa Wrth Gefn Lleoliadau a gafodd ei rhoi o'r neilltu o adnoddau corfforaethol ddiwedd y flwyddyn ddiwethaf (£522,000) a chyfraniad ariannol pellach gan Gronfeydd Wrth Gefn Corfforaethol o £132,000 ar gyfer achos arbennig o ddrud a sensitif yn ymwneud â phlant mewn canolfannau remand. Mae’r pwysau yn y maes hwn wedi eu hystyried fel rhan o broses gyllidebol 18/19 a chytunwyd ar y pwysau ariannu gan y Cyngor ar 30 Ionawr. Mae rhagor o waith ar y gweill i asesu goblygiadau ariannol y pwysau hyn ar y Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Rhagwelir bellach y bydd **Cyllid, Asedau a Thai** yn tanwario £97,000 (adennill costau fis diwethaf). Mae’r rhan fwyaf o’r amrywiant (£58,000) yn ymwneud ag incwm annisgwyl ôl-ddyddiedig yn sgil mast ffôn symudol ar y Tŵr Awyr yn y Rhyl. Mae’r tanwariant sy’n weddill yn ymwneud â nifer o anfonebau o fewn eiddo yn llai na’r disgwyl a chyflawni ymrwymiadau arbed 2018/19 yn gynt. Mae’r gwasanaeth yn gobeithio gallu cario’r tanwariant hwn drosodd i ariannu gwaith atgyweirio mewn canolfannau hamdden.

Mae'r **Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd** yn dangos tanwariant o £27,00 oherwydd nifer o amrywiannau bach ac arbedion swyddi gwag ar draws y gwasanaeth (tanwariant o £18,000 y mis diwethaf).

Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd **Priffyrdd ac Amgylchedd** yn gorwario o £205,000 (£247,000 yn y cyfarfod Cabinet diwethaf).
Mae'r rhan fwyaf o'r gorwariant (£165,000) yn ymwneud â diffyg mewn incwm a ragwelir ar gyfer y Tîm Prosiectau Mawr. Mae hyn wedi bod yn broblem dros y blynyddoedd diwethaf (gorwariant o £45,000 y llynedd) ond maent wedi eu cynnwys o fewn dyraniad cyllideb y gwasanaeth. Mae'r prif reswm dros y diffyg incwm yn ymwneud â chyfanswm y gwaith ac ad-daliad gan Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru.
Er bod pwysau o £0.300 miliwn wedi ei gynnwys yn y gyllideb ar gyfer Cludiant i'r Ysgol 2017/18, bydd angen monitro effaith gweithredu'r polisi newydd yn ofalus drwy gydol y flwyddyn. Ar hyn o bryd rhagwelir y bydd Cludiant i'r Ysgol yn gorwario £34,000 yn dilyn adolygiad llawn o'r contractau y cytunwyd arnynt ar gyfer y flwyddyn academaidd newydd.
Rhagwelir ar hyn o bryd y gellir cynnwys effeithiau'r tywydd gaeafol diweddar ar gyllideb cynnal y gaeaf o fewn adnoddau presennol, er fel erioed, mae hyn yn parhau i fod yn gyllideb anweddol a gaiff ei monitro'n agos dros y misoedd nesaf. Mae gorwariant bach ar draws y gwasanaeth yn cyfrif am yr amrywiant gweddilliol.

Corfforaethol – Ar hyn o bryd amcangyfrifir y bydd cronfeydd corfforaethol wrth gefn ar gael i'w rhyddhau i gyllido gorwariant gwasanaethau, gan alluogi gwasanaethau i argymell dwyn unrhyw orwariant cymedrol drosodd. Bydd hyn yn golygu na fydd yn rhaid i ni ddefnyddio mwy na'r lefel o falansau sydd wedi eu cynnwys yn y gyllideb. Fodd bynnag mae'r posibilrwydd yn parhau y bydd gorwariant pellach gan wasanaethau yn golygu y bydd angen cyfraniad gan lefel sylfaenol balansau. Os yw'r sefyllfa o ran cyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol yn parhau'n sefyllfa o danwariant, fel y rhagwelir ar hyn o bryd, yna dylid ystyried defnyddio'r cronfeydd i gynyddu Cronfa'r Blaenoriaethau Corfforaethol (i helpu i gyflawni'r blaenoriaethau) neu ar gyfer y Gronfa Liniaru (i liniaru effaith y toriadau i wasanaethau yn 19/20).

Ysgolion – Er bod ysgolion wedi derbyn amddiffyniad o 1.85% (£1.173 miliwn) ar gyfer 2016/17 maent hefyd wedi gorfod canfod arbedion effeithlonrwydd i ariannu pwysau chwyddiannol o oddeutu £2.5 miliwn. Roedd gan ysgolion ddiffyg net o £1.056 miliwn y flwyddyn ariannol ddiwethaf, sef lleihad o £2.618 miliwn yn y balansau a ddygwyd ymlaen o 2015/16 (£1.562 miliwn). Ar ddiwedd mis Ionawr y rhagamcan ar gyfer balansau ysgolion yw balans diffyg net o £1.387 miliwn, sy'n ostyngiad o £0.331 miliwn ar falansau a ddygwyd ymlaen o 2016/17. Mae ysgolion yn parhau i weithio'n agos gyda chydweithwyr Cyllid Addysg ar gynlluniau ariannol manwl ar gyfer y flwyddyn academaidd newydd a thros y ddwy flynedd ganlynol i ddarparu cyllidebau cytbwys yn yr hirdymor. Derbyniodd ysgolion gyfanswm ychwanegol o £2.1 miliwn yn 2017/18, sy'n fwy na chwyddiant a thwf demograffig. Bydd y sefyllfa'n cael ei monitro'n agos, gydag adroddiadau i'r Cabinet bob mis. Mae cyllidebau ysgolion sydd heb eu dirprwyo yn tanwario £79,000 ar hyn o bryd oherwydd y gostyngiad mewn rhwymedigaethau pensiwn hanesyddol ers cyfnod Cyngor Sir Clwyd.

Y Cyfrif Refeniw Tai - Mae'r sefyllfa refeniw ddiweddaraf yn tybio y bydd gostyngiad o £957,00 mewn balansau ar ddiwedd y flwyddyn, sef £642,000 yn fwy na'r £315,000

a gyllidebwyd oherwydd cynnydd mewn buddsoddiad yn Atgyweirio a Chynnal a Chadw. Felly rhagwelir y bydd balansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn £1.590 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r gyllideb gyfalaf o £10.15 miliwn yn cael ei rhannu rhwng gwelliannau arfaethedig i'r stoc dai bresennol (£6 miliwn) a derbyniadau a datblygiadau tai newydd (£4 miliwn).

Rheoli'r Trysorlys – Ar ddiwedd mis Ionawr, roedd cyfanswm benthyciadau'r Cyngor yn £203.96 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 4.49%. Roedd balansau buddsoddi yn £8.2 miliwn ar gyfradd gyfartalog o 0.26%.

Mae crynodeb o **Gynllun Cyfalaf** y Cyngor yn **Atodiad 2**. Mae'r cynllun cyfalaf a gymeradwywyd yn £39.3 miliwn ac mae'r gwariant hyd yma yn £30.3 miliwn. Hefyd yn Atodiad 2 mae'r gwariant arfaethedig o £18.3 miliwn ar y Cynllun Corfforaethol. Mae **Atodiad 3** yn cynnwys diweddariad ar y prif brosiectau sydd wedi eu cynnwys yn y Cynllun Cyfalaf.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Cynhaliwyd Asesiad Lles ar gyfer elfen arbedion effeithlonrwydd cynigion y gyllideb a chafodd ei gyflwyno i'r Cyngor ar 31 Ionawr. Daeth yr asesiad i'r casgliad bod y cynigion effeithlonrwydd naill ai'n gadarnhaol neu'n niwtral o'u hasesu yn erbyn y saith nod lles

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi eu cynnal gyda'r Pwyllgor Archwilio ac eraill?

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol, mae proses y gyllideb wedi ei hystyried gan gyfarfodydd y Tîm Gweithredol Corfforaethol, yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Briffio'r Cabinet a Briffio'r Cyngor. Cynhaliwyd gweithdai cyllideb rheolaidd gydag aelodau etholedig i archwilio cyllidebau gwasanaeth ac ystyried y cynigion o ran y gyllideb. Hysbyswyd yr holl aelodau o staff am y broses o osod y gyllideb ac ymgynghorwyd yn llawn â staff sy'n cael eu heffeithio neu bwriedir gwneud hynny, yn unol â pholisïau a gweithdrefnau Adnoddau Dynol y Cyngor. Ymgynghorwyd ag Undebau Llafur drwy'r Cydbwyllgor Ymgynghorol Lleol.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'n bwysig bod gwasanaethau'n parhau i reoli cyllidebau'n ddoeth a bod unrhyw arian dros ben o fewn y flwyddyn yn cael ei ystyried yng nghyd-destun y sefyllfa ariannol tymor canolig, yn arbennig o ystyried graddfa'r gostyngiadau y mae'n ofynnol eu gwneud yn y gyllideb yn ystod y ddwy neu dair blynedd nesaf.

Mae pwysau penodol yn amlwg mewn cyllidebau gofal cymdeithasol (Oedolion a Phlant). Fodd bynnag, mae effeithiau'r pwysau hwn wedi cael eu hariannu gan y buddsoddiad mewn pwysau gwasanaethau yn ystod cyllideb 17/18, ad-dalu cronfeydd wrth gefn gwasanaethau ar ddiwedd blwyddyn a rhyddhau pethau annisgwyl corfforaethol i gyd-fynd ag unrhyw orwariant sy'n weddill. Mae sefyllfa'r ddau wasanaeth yn cael ei monitro'n ofalus ac maent wedi eu hystyried fel rhan o broses gyllidebol 2018/19. Yn ystod y gweithdai cyllideb yn yr hydref esboniwyd y sefyllfa ar gyfer y gwasanaethau hyn i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych a fynychodd, a chytunodd y Cyngor ar y pwysau ariannol ar 30 Ionawr. Mae rhagor o waith ar y gweill i asesu goblygiadau ariannol y pwysau hyn ar y Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Bydd y sefyllfa o ran balansau ysgolion yn cael ei monitro'n agos, gydag adroddiadau i'r Aelodau bob mis. Mae Cyllid Addysg yn gweithio'n agos iawn gydag ysgolion i ddatblygu cynlluniau cadarnhau ac, yn ogystal, mae prif ac uwch swyddogion addysg a chyllid yn cyfarfod yn rheolaidd i adolygu'r cynlluniau hynny a chymryd unrhyw gam gweithredu yn ôl yr angen. Mae'r gyllideb a gytunwyd gan y Cyngor ar gyfer 2018/19 yn cynnwys buddsoddiad o £1.8 miliwn yng nghyllidebau dirprwyedig ysgolion.

10. Pa risgiau sydd yna ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae hwn yn parhau yn gyfnod ariannol heriol a bydd methu cyflawni'r strategaeth a gytunwyd o ran y gyllideb yn rhoi pwysau ychwanegol ar wasanaethau yn y blynyddoedd ariannol presennol ac yn y dyfodol. Bydd monitro a rheoli'r gyllideb yn effeithiol yn helpu i sicrhau bod y strategaeth ariannol yn cael ei chyflawni.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Dan Adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972, mae'n ofynnol i awdurdodau lleol wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol.